

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

Кісліцина Ірина Олександрівна УЧАСТЬ ПРОКУРОРА В УКЛАДЕННІ УГОД ПРО ВИЗНАННЯ ВИНУВАТОСТІ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЩОДО КОРУПЦІЙНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ: ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ТА ЕТИЧНИЙ АСПЕКТ.	351
Ковальчук Інна Сергіївна ПІДТРИМАННЯ ПУБЛІЧНОГО ОБВИНУВАЧЕННЯ ПРОКУРОРОМ : ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА ПРАКТИЧНИЙ ПІДХІД.	355
Кравченко Марина Олександрівна ЛЕГІТИМНІСТЬ ЯК ОДНА З ОЗНАК СУДОВОЇ ВЛАДИ.	357
Кубасенко Андрій Володимирович КРИТЕРІЙ ТА ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ: ДОСВІД АЗІЙСЬКИХ КРАЇН	359
Храпенко Олена Олегівна ОНЛАЙН-КОНСУЛЬТАЦІЇ ТА ЦИФРОВІ ПЛАТФОРМИ: НОВА ЕРА НАДАННЯ ПРАВНИЧОЇ ДОПОМОГИ	362
Нестерчук Лілія Петрівна НАЦІОНАЛЬНЕ АНТИКОРУПЦІЙНЕ БЮРО УКРАЇНИ У СИСТЕМІ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ІНСТИТУТІВ: ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ	366
Гривенко Владлен Вікторович ЩОДО ВПЛИВУ ВОЄННОГО СТАНУ НА ІНСТИТУТ АДВОКАТУРИ	370
Зубрицький Олександр Олександрович ЗМІНИ В ДИСЦИПЛІНАРНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: ДОСВІД ВКДКА	372
Мозгалюв Віктор Юрійович ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПРИ МІЖНАРОДНИХ ПЕРЕДАЧАХ ТОВАРІВ ВІЙСЬКОВОГО ТА ЦИВІЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ.	375
Чорний Максим Михайлович ЩОДО ЗОВНІШНЬОГО ВИГЛЯДУ ПРОКУРОРА	379
Шербатий Роман Романович ПРОФЕСІЙНА МОТИВАЦІЯ КАНДИДАТІВ НА ПОСАДУ СУДДІ У КОНТЕКСТІ ДОБОРУ ДО МІСЦЕВОГО СУДУ	381
СЕКЦІЯ 8. ТРУДОВЕ ПРАВО ТА ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ Й ПРАКТИКИ	
Чанишева Галія Інсафівна ПРАВО НА СТРАЙК ЗА ПРОЄКТОМ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО КОЛЕКТИВНІ ТРУДОВІ СПОРИ»	386
Бориченко Катерина Валеріївна ЩОДО ПРАКТИКИ ІНДЕКСАЦІЇ ПЕНСІЙ В УКРАЇНІ	390
Бурак Володимир Ярославич ПРО ПОШУК НОВОЇ МОДЕЛІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.	393
Венедіктов Сергій Валентинович ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.	396
Вишинецька Світлана Василівна ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ВИМОГ ДИРЕКТИВИ 2019/1152 ПРО ПРОЗОРИ ТА ПЕРЕДБАЧУВАНІ УМОВИ ПРАЦІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ.	399
Lagutina Iryna Victorivna ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND SAFETY AND HEALTH AT WORK.	401

конференції (м. Одеса, 18 травня 2018 р.) У 2-х т. Т. 2 / відп. ред. Г. О. Ульянова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 129-131.

Ключові слова: прокурор, прокуратура, зовнішній вигляд прокурора, форменний одяг, імідж.

Keywords: prosecutor, prosecutor's office, external appearance of a prosecutor, uniform, image.

Щербатий Роман Романович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури,
адвокат*

ПРОФЕСІЙНА МОТИВАЦІЯ КАНДИДАТІВ НА ПОСАДУ СУДДІ У КОНТЕКСТІ ДОБОРУ ДО МІСЦЕВОГО СУДУ

Судова влада відіграє ключову роль у функціонуванні правової держави, а забезпечення її ефективності неможливе без якісного кадрового наповнення суддівського корпусу, здатного здійснювати правосуддя на засадах законності, незалежності, неупередженості та відповідальності. У цьому контексті важливим є не лише дотримання формальних вимог до кандидатів на посаду судді, передбачених законодавством про судоустрій і статус суддів, але й виявлення глибших особистісних характеристик, серед яких провідне місце посідає професійна мотивація. Саме професійна мотивація є одним з маркерів внутрішньої готовності кандидата до здійснення суддівської діяльності в умовах сучасних викликів, а також свідчить про усвідомленість його професійного вибору, ступінь взаємозв'язку з цінностями судової влади та рівень готовності нести тягар відповідальності, пов'язаний із здійсненням правосуддя.

У грудні 2024 року Вищою кваліфікаційною комісією суддів України (далі – ВККСУ) оголошено про проведення добору кандидатів на посаду судді місцевого суду з урахуванням 1 800 прогнозованих вакантних посад суддів у місцевих судах [1], що є черговим етапом практичного втілення судової реформи, спрямованої на оновлення та заповнення суддівського корпусу.

Закон України «Про судоустрій і статус суддів» (далі – Закон) встановлює вичерпний перелік документів, що підлягають поданню особами, які виявили намір взяти участь у доборі на посаду судді. Відповідно до частини першої статті 72 Закону, до числа документів належить, зокрема, мотиваційний лист кандидата на посаду судді [2], форму і зміст якого затверджено рішенням ВККСУ та оприлюднено на офіційному вебсайті [3].

На нашу думку, вимога про подання мотиваційного листа має на меті виявлення внутрішньої мотивації кандидата, ступеня усвідомлення ним значущості обраної професії, а також його уявлень про роль судді в системі правосуддя. Таким чином, мотиваційний лист слугує не лише атрибутом формальної проце-

дури добору, а й потенційним інструментом для виявлення рівня усвідомлення професійної місії кандидата.

Слід зауважити, що відповідно до чинного порядку добору, мотиваційний лист не оцінюється як самостійний об'єкт, і його зміст не впливає на кількісні показники оцінювання кандидата. Хоча подання мотиваційного листа відповідно до частини першої статті 72 Закону є обов'язковою вимогою для участі у доборі, нормативно закріплена процедура добору не передбачає оцінювання його змісту або врахування під час складання кваліфікаційного іспиту чи формування рейтингу за результатами добору. Таким чином, мотиваційний лист функціонує переважно як формальний документ, покликаний засвідчити усвідомлення кандидатом обраного професійного шляху. Проте, попри відсутність прямого впливу на перебіг конкурсної процедури, його зміст потенційно може слугувати джерелом для глибшого розуміння мотиваційних установок претендентів на суддівську посаду.

Відповідно до тлумачення, наведеного у Великому тлумачному словнику сучасної української мови, мотивація – це сукупність мотивів, доказів для обґрунтування чогось, мотивування [4, с.692]. Проте, для глибшого розуміння терміну «професійна мотивація» доцільно звернутися до теоретичних досліджень у галузі психології.

На думку науковців, зміст мотивації людини можна визначити, відповівши на запитання: чого людина хоче? До чого вона прагне? Що вона може? [5, с.163]. Таку позицію підтримує Н. Г. Іванова, яка підкреслює, що загалом мотивація виступає багатофункціональною детермінантою окремих дій та поведінки особистості, але, насамперед, такою, що спонукає і регулює діяльність [6, с.22]. Крім того, дослідниця зауважує, що професійна мотивація фахівця виступає безпосереднім процесом формування різноманітних мотивів, що напряму залежать від інтелектуальних та індивідуально-характерологічних особливостей особистості, а також тих, які мають вплив на поведінку індивіда та ефективність виконання ним професійних завдань [6, с.23].

Звідси, вважаємо, що професійна мотивація кандидата на посаду судді – це сукупність внутрішніх переконань, які формують прагнення особи до виконання суддівських обов'язків, досягнення успіху у професії судді та виконання професійних обов'язків з відповідальністю та усвідомленням соціальної значущості суддівської діяльності.

Професійна мотивація судді безпосередньо впливає на ефективність виконання ним професійних обов'язків, забезпечуючи не лише законність і справедливість, а й моральну відповідальність за прийняті рішення.

У контексті добору на посаду судді мотивація має не просто психологічний, а й юридично-інституційний зміст. Адже суддя – це не тільки професія, а й публічна місія, що вимагає особливої етичної налаштованості та відповідності внутрішньої мотивації стандартам служіння праву і справедливості.

Професійна мотивація, як внутрішній рушій участі в конкурсних процедурах на посаду судді, є складним соціально-психологічним та правовим феноме-

ном. Професійна мотивація визначає не лише готовність кандидата до виконання повноважень судді, а й глибину його розуміння місії правосуддя, орієнтацію на суспільне благо, рівень етичних переконань і здатність діяти незалежно.

З аналізу статистичних даних, опублікованих на офіційному вебсайті ВККСУ вбачається, що з метою участі у доборі на посаду судді зголосилося 8 549 осіб, з яких: 3155 працівники суду, 2137 працівники прокуратури, 1032 адвокати, 160 військовослужбовці, 2065 інші правники [1].

Враховуючи професійний досвід кандидатів на посаду судді, варті уваги загальні орієнтири їх професійної мотивації. Так, *працівники суду (37%)* є найбільшою групою кандидатів, що свідчить про вже сформований інтерес до суддівської діяльності та значний досвід роботи в судовій системі. Мотивація цієї категорії кандидатів може бути зумовлена бажанням підвищити свою кар'єрну позицію, здобути більшу автономію. *Працівники прокуратури (25%)* є кандидатами, які мають досвід роботи у правоохоронній системі, що може свідчити про мотивацію, орієнтовану на кар'єрне зростання в рамках правової сфери, а також на прагнення до більшої незалежності. Мотивація цієї групи може бути визначена прагненням забезпечити справедливість з іншого боку правової системи. Мотивація *адвокатів (12%)* може полягати у прагненні отримати інший статус у правничій професії, приймаючи рішення у судових справах. Вони можуть бажати отримати владні повноваження, які не притаманні професії адвоката, та можливість формувати правову практику шляхом ухвалення судових рішень. Якщо до *військовослужбовців (1,9%)*, то мотивація цієї групи може бути зумовлена прагненням до стабільності та соціального статусу, що притаманне суддівській посаді. Вони можуть також розглядати суддівську діяльність як можливість для подальшої кар'єри після служби в лавах Збройних сил України. Категорія *інші правники (24,1%)* охоплює широкий спектр професіоналів з різних галузей права. Мотивація цієї групи може бути виявлена у прагненні розвиватися у судовій системі, зокрема, як можливість реалізації свого правового потенціалу на новому рівні та у новій сфері.

Разом з тим, усі учасники добору на посаду судді, незалежно від професійного фону, поділяють спільну мету – забезпечення справедливості та законності, відправляючи правосуддя. Проте, мотивація їх досягнення може значною мірою варіюватися залежно від індивідуальних обставин, досвіду та особистісних переконань.

Професійна мотивація кандидатів на посаду судді є багатоаспектною і включає в себе як індивідуальні прагнення, так і більш загальні професійні навички. З огляду на це класифікація професійної мотивації кандидатів на посаду судді є важливою для розуміння того, які чинники впливають на вибір цієї професії та які цілі мають кандидати. Слід зазначити, що мотивація може бути розподілена на види, кожен з яких має свої особливості та спрямованість.

На нашу думку, слід виокремити такі види професійної мотивації кандидатів на посаду судді: *інструментальна* – прагнення до досягнення конкретних мате-

ріальних або соціальних цілей через обрану професію, що включає як кар'єрне зростання (бажання підвищити свою кар'єрну позицію), так і стабільність (високий рівень соціальної стабільності, конкурентоспроможна заробітна плата та безстроковість зайняття посади); *ціннісна* – орієнтація на глибші внутрішні переконання та морально-етичні принципи, які мотивують людину до обрання професії судді, що включає служіння правосуддю (бажання брати участь у процесі забезпечення справедливості, захисту прав людини та правопорядку), відповідальність перед суспільством (статус судді – місія, де можна застосовувати свої знання і навички для досягнення загального блага, попри можливі труднощі та соціальний тиск); *престижна* – бажання досягти високого соціального статусу, влади і визнання в суспільстві, що включає як владу і вплив (можливість отримати владу щодо прийняття важливих рішень, впливати на правову практику та долі людей), так і соціальний статус (посада судді традиційно асоціюється з високим соціальним статусом, повагою серед колег та в суспільстві загалом); *змішана* – поєднує елементи всіх вищезгаданих видів професійної мотивації. У цьому випадку кандидат може бути мотивований як прагненням до кар'єрного зростання, так і бажанням служити правосуддю, а також отримати соціальний статус.

Отже, професійна мотивація кандидатів на посаду судді є багатограним явищем, що поєднує в собі психологічні, етичні та правові компоненти і безпосередньо впливає на здатність особи здійснювати правосуддя. Мотиваційні установки кандидатів, попри свою вагомість, нині не мають належної процесуальної оцінки у межах конкурсної процедури добору. Незважаючи на те, що обов'язковість подання мотиваційного листа є встановленою вимогою, його зміст не піддається жодному оцінюванню, що знижує роль професійної мотивації до рівня формальної умови участі у доборі. У результаті втрачається потенціал цього інструменту як засобу виявлення особистісної придатності кандидата до суддівської діяльності. У зв'язку з цим, доцільним є законодавче закріплення механізму оцінювання професійної мотивації кандидатів на посаду судді як окремого об'єкта оцінювання під час добору на посаду судді. Впровадження таких змін сприятиме підвищенню об'єктивності добору, забезпеченню відповідності кандидатів етичним і ціннісним орієнтирам судової влади та зміцненню довіри суспільства до інституту правосуддя.

Список використаних джерел:

1. Офіційний вебсайт Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. URL: <https://www.vkksu.gov.ua/>
2. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
3. Рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України від 02.11.2023 № 121/зп-23. URL: <https://www.vkksu.gov.ua/doc/pro-zatverdzhennya-okremykh-form-dokumentiv-neobhidnyh-dlya-uchasti-u-procedurah-doboru-ta>

4. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. VIII, 1728 с. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000989>

5. Загальна психологія. За загальною редакцією академіка С. Д. Максименка. Підручник. 2-ге вид., переробл. і доп. Вінниця: Нова Книга, 2004. 704 с. URL: https://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/Maksimenko_2004_704.pdf

6. Іванова Н. Г. Мотивація фахівця до професійної діяльності: поняття, зміст та функції. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки*. 1. С. 21-24. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/VKNU_vsn_2016_1_7.pdf

Ключові слова: професійна мотивація, кандидат на посаду судді, добір на посаду судді, мотиваційний лист, судова реформа, суддівський корпус.

Keywords: professional motivation, candidate for judicial appointment, judicial appointment selection, motivation letter, judicial reform, judicial corps.